

Spor etter fisk, datamaskiner, ord og tid

Thomas Hylland Eriksen

I et par-tre år har jeg skrevet en månedlig spalte i *Magasinet*, Dagbladets lørdagsbilag. Tanken bak spalten er at samfunnsvitere skal bruke sine fagkunnskaper på andre måter enn de er vant til. Ideen er ... glimrende. Sjangeren er mini-essayet. Maksimumslengde er 5000 tegn. Det er vanskeligere å skrive kort enn langt, og jeg bruker nesten alltid like lang tid på å stryke som på å skrive. Her er noen spor. Jeg husker ikke nøyaktig når de stod på trykk, og derfor er listen alfabetisk og ikke kronologisk. Mer kommer når jeg får ryddet i harddiskene mine.

Oktober 2007

THE

Nye og gamle verdener

I over fem hundre år har Kanariøyene vært et veikryss mellom den nye og gamle verden. Slik er det fremdeles, men kontrasten er blitt skarpere siden Columbus.

En av de få virkelige skurkene i Carsten Jensens store sjøroman *Vi, de druknede* er kaptein Jack Lewis, som driver en mildt sagt umoralsk handelsvirksomhet i Polynesia. Han får til slutt som fortjent, men før han blir svøpt i et laken og dumpet over rekka, rekker Lewis å dele sin smule livsfilosofi med vår danske hjemmelsmann.

Europeerne som blir tiltrukket av Sydhavet, sier kaptein Lewis, kan deles inn i to kategorier. Noen vil ikke noe annet enn å sitte i skyggen av en kokospalme, mens andre drømmer om rikdom.

Slik er det fremdeles i vårt nærmeste Sydhav, skjønt når man spaserer langs strandpromenaden i Playa de las Américas, er det ikke så lett å få øye på den andre kategorien. Det er ikke så rart, for de frekventerer ikke restaurantbeltet.

La oss likevel dvele litt ved strandpromenaden. For hvis du løfter blikket litt fra plakatene som reklamerer for VG og Bild-Zeitung, et hakk opp fra kafeene og restaurantene der

turister og fastboende nordeuropeere slår ihjel tiden, vil du se at det bygges terrasseleiligheter i et frenetisk tempo oppover i åssiden. Kanariøyene har den høyeste befolkningstettheten i Spania, og det skyldes verken barnefødsler eller polske rørleggere.

Tenerife og Gran Canaria blir fylt opp av spreke pensjonister og yngre mennesker som har anledning til å rømme fra vinteren. Spanske myndigheter har ingenting imot at de kommer. At innvandrerne bruker oppsparte midler på øyene, og ikke i sine kaldere hjemland, er det Spania som tjener på.

Både turismen og utvandringen til varme strøk er blitt demokratisert. De som kjøper leiligheter i Los Cristianos og Las Palmas, er de samme som reiser med Star Tour. De er deg og meg, nå i Syden heller enn på fjellet. De rikes drøm er blitt Hvermannsens mulighet. Der kan man spille golf og drikke hvitvin, snakke om været og prisnivået med sine landsmenn, flanere og lese dagens nordeuropeiske avis. I en fersk nekrolog over en langtidsbosatt engelskmann står det at han pleide å si at det var ingen ting han likte bedre enn å gjøre ingenting.

Du humrer kanskje litt over den uspanke stemningen i Playa de las Américas. Underholdningsgruppene spiller dub og salsa, ABBA og kanskje a-ha, iallfall ikke flamenco. Pubene viser engelsk fotball på flatskjermer og reklamerer med at du får en halvliter for bare £1, og det spanskeste langs stranden er en meksikansk restaurant. Men dette tar kanarierne med knusende ro. Kanariøyene har vært et veikryss siden før Columbus stanset der for å fylle vann og proviant i 1492. Da øyene ble erobret av spanjolene noen år før Columbus, lå de først og fremst på veien til Afrika.

Kontakten mellom Kanariøyene og Amerika fortsatte i flere hundre år etter Columbus. Utvandringen fra øyene var så omfattende at karibisk spansk minner mer om den kanariske dialekten enn om fastlandsspansk. I Franco-tiden flyktet hundretusener av spanjoler fra nød og undertrykkelse til Latin-Amerika. I den lille havnebyen Garachico

står et minnesmerke over denne tiden, i form av en mann som sleper kofferter til havet. Der hjertet hans skulle ha vært, er det et hull. Han reiser med blandede følelser.

Denne mannen finnes fremdeles, men han har skiftet hudfarge. Øyene ligger nordvest for Mauretania og Senegal, en strabasios men ikke umulig reise for et mindre fartøy som legger ut fra Nouachott eller Dakar. I fjor var det 30 000 afrikanere som vaklet i land på en strand etter å ha brukt sparepengene på den livsfarlige overfarten. Noen får bli takket være den liberale spanske innvandringspolitikken, men flere blir stoppet allerede før ankomst, av kystvakten som har rustet kraftig opp det siste året. Hvor mange som drukner, er det ingen som vet. I fjor ble en båt med elleve inntørkede lik ombord funnet øst for Barbados. Opprinnelig hadde holken hatt over femti passasjerer, og i en lomme ble det funnet en lapp hvor det var skriblet ned en avskjedshilsen fra en senegaleser som skrev at «jeg ville bare sende familien min i Bassada litt penger. Unnskyld meg og farvel.» Han drømte kanskje om rikdom, men hans største ønske var å få lov til å gjøre noe annet enn ingenting.

Overfarten fra Afrika koster rundt 5000 kroner, mer enn mange pakketurer til Kanariøyene fra Europa. Kanariøyene er fremdeles et veikryss mellom en ny og en gammel verden, et sted der fortvilelsen og overfloden møtes uten å treffes. Men det er ikke lett å se hvilken av disse verdenene som er den nye.